

17/2026 Irizpena, maiatzaren 18koa: Nafarroako Foru Administrazioaren ondare-erantzukizuna, behar ez zen elikagai-segurtasuneko alerta bat dela eta.

Eskatzailea: Osasun Departamentua

Txostengilea: Eduardo Santos Itoiz

Interesa: Erreklamatzeko eskubidearen preskripzioa: epearen hasierako eguna zehaztea; kalte iraunkorrak eta jarraituak bereiztea.

Irizpen honek hizpide du merkataritza-sozietate batek jarritako ondare-erantzukizuneko erreklamazio bat, osasun-alerta baten ondorioz ustez eragindako kalte-galerak direla eta. Alerta hori Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuak ezarri zuen, Nafarroako Foru Komunitatean elikagaien osasuna zaintzeko eta kontrolatzeko lanen ondorioz.

2023an, Nafarroako Osasun Publikoaren eta Lan Osasunaren Institutuak (NOPLOI) Elikagaien Segurtasunaren eta Nutrizioaren Espainiako Agentziari (AESAN) jakinarazi zion salmonella zegoela enpresa erreklamatzailleak fabrikaturiko elikagai mota batean, eta, hala, elikadura-segurtasuneko alerta bat abiarazi zen, eta salmonella zuen produktu sorta merkatutik kendu zen. Gaztela eta Leongo Osasun Publikoko albaitariak enpresa ikuskatzeko bisita egin zuten, eta haren aurkako zehapen-prozedura bat abiarazi zen. Ondoren, prozedura artxibatu egin zen, iritzi baitzen laginak ez zirela hartu indarreko osasun-legedian ezarrita dauden berme guztiekin. Osasun Departamentuaren aurkako ondare-erantzukizunaren erreklamazioan, enpresa erreklamatzailleak alegatu du kalte ekonomiko eta ospe-galera handiak izan dituela, osasun-alerta oker aktibatzearen ondorioz. Izan ere, alegazioaren arabera, merkatutik produktu asko kendu ziren, salgaiak suntsitu ziren, aparteko analisiak egin ziren, merkataritza-galerak izan ziren, eta enpresaren irudia kaltetu zen.

Administrazioaren ondare-erantzukizuna jasota dago Espainiako Konstituzioan (106.2 artikulua), eta araututa dago Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko Legean, eta haren bidez bermatzen da herritarrek eskubidea dutela kalte-ordainak jasotzeko, zerbitzu publikoek kalteak eraginez gero. Erreklamazioa egiteko, kalteak antijuridikoa izan behar du, erreala, ekonomikoki ebaluagarria eta indibidualizatua, eta Administrazioaren ohiko edo ezohiko funtzionamenduaren ondoriozkoa. Beharrezkoa da kausalitate-lotura zuzena egotea administrazioaren jardunaren eta jasandako kaltearen artean, ezinbesteko kasuak alde batera utzita. Herritarrek legez jasan behar dituzten kalteengatik ez da kalte-ordainik emanen. Erreklamazioa aurkezteko epea urtebetekoa da, kalte-

ordaina dakarren egitatea edo egintza gertatu zenetik edo kaltearen ondorioak agertu zirenetik zenbatzen hasita.

Irizpenean aztertzen den lehen gaia da ea preskribatu den enpresak erreklamatzeko duen eskubidea. Kontseiluak ulertzen duenez, Foru Administrazioaren ondare-erantzukizuna legoke, eskatzailearen hitzetan, osasun-alerta aktibatu zelako, modu bidegabean haren iritziz, eta, horrenbestez, erreklamazioa jartzeko epea hasiko litzateke jarduketa bidegabe hori bukatu zen unetik, hau da, osasun-alerta ondoriorik gabe utzi zen unetik (2023an izan zen hori). Erreklamazioa 2025ean jarri zen, eta, hortaz, nabarmen gainditu da urtebeteko epea, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkideari buruzko Legeak 67.1 artikuluan ezarritakoa.

Kontseiluak aztertu du jurisprudenzian nola bereizten diren kalte iraunkorrak eta kalte jarraituak. Kalte iraunkorrak une zehatz batean sortzen dira, eta une horretatik aurrera kaltea behin betiko zehaztuta gelditzen da, haren ondorioek denboran zehar iraun arren. Kasu horietan, kaltea gertatu eta biharamunetik aurrera hasi ohi da urtebeteko epea. Kalte jarraituek, berriz, denboran zehar irauten dute eta haien irismena ezin da zehatz finkatu kausa bukatzen den arte edo haien ondorioak egonkortzen diren arte. Horregatik, ondorio kaltegarriak bukatzen direnetik edo kaltea behin betiko finkatzen den unetik aurrera zenbatzen da epea. Kasu honetan, erreklamatzaileak berak egindako adierazpen zuzenak edo peritu-frogak kontuan hartuta, Kontseiluak ondorioztatu du alarma deklaratu zenetik hasi zela kaltea, eta hura bukatu zela alarma bukatutakoan, zeina, erreklamatzailearen arabera, “bidegabea” izan baitzen. Ondorioz, epe horren barnean kaltea jarraitua izan zela ulertu behar da, erreklamatzaileak ondoren egindako kuantifikazioa edozein dela ere.

Hortaz, Kontseiluaren iritziz, erreklamazioaren xedeko egintza preskribatu da; hala ere, planteaturiko gaien gaineko iritzia eman du, eta, horretarako, aztertu du ea Administrazioaren funtzionamendu okerrik egon den, kausazko loturarik ba ote den eta, hala bada, kalteak zenbaterainokoak diren.

Horri dagokionez, aztertu egin dira aplikatzekoak diren arauak (178/2002 (EE) Erregelamendua, urtarrilaren 28koa, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emana, elikagaiei buruzko legeen printzipio eta betekizun orokorrak ezartzen dituen; Osasunari buruzko Lege Orokorra; Elikadura Segurtasunari eta Nutrizioari buruzko Legea) eta aurkeztutako agiriak, eta Kontseiluak ondorioztatu du laginak ez zirela alde zuzenetik manipulatu eta kutsatu, eta ez zela beste produktu batekin nahastu, detektaturiko pH-a gorabehera; izan ere, garai horretan kontrolaturiko produktuen zerrendan ez dago horren antzekoa den produkturik.

Kontserbazio-tenperaturari dagokionez, gutxienezkoa 5 gradukoa izan arren eta termometroak 4,8 gradu markatu arren, ezin da ondorioztatu horren eraginez nahitaez salmonella agertu behar zenik. Halaber, ez dago arrazoirik emaitza horiek baliogabetzat hartzeko, nahiz eta aurretiaz fabrika-kontrolak egin ziren eta aldeztu aurretik ez zen inolako intoxikaziorik gertatu erreklamatzaileraren produktuarekin. Bigarren azterketarik ez egin izana aurkaratzeko alegazioari dagokionez, Kontseiluaren iritziz, eta aintzat hartuta kontrol ofizialei buruz Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emandako Erregelamendua, azterketa hori ez da nahitaezkoa, eta negatiboa izan balitz ere ez zituzkeen baliogabetuko lehen azterketaren emaitzak; izan ere, jasotako laginetan mikroorganismo toxikoak egotea edo ez egotea gertaera aleatorioa da. Atzemandako akats formalak, Kontseiluaren ustez, ez dira nahikoak baliorik gabe uzteko Administrazioak lortutako emaitza, zeinaren arabera salmonella detektatu baitzen erreklamatzaileraren produktuan. Gainera, Administrazioa esku hartzera behartuta zegoen, osasun publikoa babeste aldera, zuhurtasun-printzipioari jarraikiz, eta esku-hartze hori behar bezala justifikatuta gelditu da aurkezturiko txostenetan.

Horregatik guztiagatik, Kontseiluak ebatzi du Administrazioa modu legítimo eta egokian jardun zela, osasun publikoa babesteko duen eginbeharra betetzeko. Horrenbestez, ez dago kalte antijuridikorik, ez eta kausalitate-loturarik ere gertakariaren eta kaltearen artean, eta, hala, Administrazioak ez du ondare-erantzukizunik kasu honetan, aipatu osasun-alerta aktibatzeagatik. Hori dela eta, ez da beharrezkoa eragindako balizko kalteak aztertzea eta kuantifikatzea, eta, nolanahi ere, erreklamatzaileraren betebeharra da haiek bere gain hartzea.